שילה – קדשי קדשים נאכלין לפנים מהקלעים, וקדשים קלים ומעשר שני בכל הרואה[1].
כשחרבה שילה הותרו הבמות.
ירושלים – ק"ק לפנים מהקלעים, קק"ל ומע"ש לפנים מהחומה.
חרבה, למתני'[2] לא הותרו הבמות. לר' יצחק הותרו.[3]

בית חוניו – י"א שהיה לשם ע"ז, וי"א לשם שמים.
להקריב בו לאחר חורבן למ"ד לאו ע"ז – לר' יצחק מותר, דהותרו במות, וקי"ל דאסור וכנ"ל.

להקריב במקום המקדש בחורבנו – לר' יהושע אפשר, לר"א למסקנה יתכן דמודה.[4]
לאכול ק"ק בלא קלעים לעזרה – לר"י אפשר ולמסקנה אפשר דר"א מודה.[5]
לאכול קק"ל ומע"ש בלי חומה – לר"י אפשר, ולמסק' אפשר דר"א מודה.
היתר הקרבה ואכילה בשעת החורבן – היינו משום דקדושה ראשונה קידשה גם לעתיד לבוא.
לל"ק אליבא דרי"ש בר"י לא קידשה לעת"ל, ולכאורה אסור.[6]
קלעים שעשו לר"א בעת בנין בית שני – קלעי ההיכל עשו מבפנים ובנו מבחוץ, וקלעי העזרה להיפך.
שבי ציון בימי כורש – הקריבו מיד קרבנות, אע"פ שנבנה לגמרי רק כ"ב שנה לאחר מכן.[7]

ערים המוקפות חומה מימות יהושע בן נון – יש להן קדושת מחנה ישראל.
משלחין מהם מצורעים, מגילה נקראת בהם בט"ו, ובית הנמכר בהן נחלט לסוף שנה.
לאחר חורבן בית ראשון וגלות ישראל – לל"ק דריבר"י בטלה קדושתן.
ומצאו ט' ערים (המנויות בערכין) וקידשום.
לל"ב דריבר"י (או לראבר"י) לא בטלה קדושתן. והמנויות הן אלו שהיו ידועות.
כשיוודע במסורת על נוספות, הרי הן בקדושתן.[8]

כאן מסתיים החלק ההלכתי של פרק ראשון, ומכאן עד סוף פירקין במשך ששה וחצי דפים נדרשת המגילה.

אגדות המגילה

ויהי – לפעמים הוא לשון צער, ולפעמים לא.
ויהי בימי - תמיד הוא לשון צער. ומצינו כן בחמישה מקומות. וא' מהם ויהי בימי אחשוורוש.

---

[1] כלומר בכל מקום שרואים ממנו את שילה.
[2] כאן ובסוף זבחים.
[3] לרש"י מצינו תנא הסובר כמותו וכדלהלן, ולתוס' נדחה.
[4] והא דשבי ציון בימי נחמיה עשו קלעים להיכל, הוא לצניעותא, אבל להקריב יכלו גם בלי קלעים. ולס"ד דהיה זה קידוש מחדש, עשו זאת בתודות ושיר. רש"י.
ועי' בתוס' ראיות מכמה סוגיות לגבי שיטת ר"א, וכלול בהן כמה וכמה דינים שאכ"מ. ראוי לציון דין הנוגע למעשה, דבזה"ז אפשר לפדות מע"ש ורבעי לכתחילה על פרוטה, ובודאי אף מברכין, ומאבדין את דמי הפדיון.
[5] והא דעשו קלעים לעזרה, לצניעותא בעלמא.
[6] אמנם הוא אייריי לגבי קדושת ערי חומה, אבל משמע בפשטות הסוגיא דמדמין זה לזה. לשיטת רש"י גם ר' יצחק סבר כן. ויתכן שגם תוס' מודים שמי שסובר לא קידשה לגבי היתר במות כ"ש לגבי הקרבה במקומו. (אלא דיהיה שרי להקריב במקומו כל מה שמותר בבמה).
[7] א"א להקריב כל עוד אין בית בקדושתו, דאין לעזרה גדר פתח אהל מועד. לר"י גם מקום הבית החרב סגי לזה, ולר"א לס"ד צריך בנין לכה"פ מקלעים, ולמסק' יכול להודות לר"י.
[8] לר' יהושע הנ"ל קידשה לעת"ל וס"ל כדעה זו. לר"א שם, לס"ד ע"כ כל"ק למסק' יכול להודות. לר' יצחק, לרש"י היינו משום דס"ל כשיטה זו, ולתוס' שיטה זו אינה מוכרחת לסבור כר' יצחק (אבל יתכן שר' יצחק מוכרח לסבור כשיטה זו).

אמוץ אבי ישעיהו ואמציה מלך יהודה – אחים היו.
כלה הצנועה בבית חמיה – זוכה ויוצאים ממנה מלכים ונביאים.
מקום ארון – אינו מן המידה.

פתיחות לדרשות המגילה[9]

ר' יונתן – והכרתי לבבל שם ושאר נין ונכד.
רשב"נ – תחת הנעצוץ יעלה ברוש וגו'.
ריב"ל – והיה כאשר שש וגו' כן ישיש וגו'.
(**במפלתן של רשעים** – הקב"ה אינו שש אבל משיש אחרים).
ראב"כ – לאדם שטוב לפניו נתן חכמה וגו'.
רבה בר עופרן[10] – ושמתי כסאי בעילם והאבדתי משם מלך ושרים.
רב דימי ב"י – כי עבדים אנחנו וגו' ויט עינו חסד לפני מלכי פרס.

[9] צ"ב מדוע הביאו את הפתיחות אחרי הדרשה הראשונה ולא לפניה.
[10] אין לקרוא בשמות רשעים, כגון עפרון. תוס'.